

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Lucae Opalenii. Marsalci Curiae Regni Poloniae. Seu
(Anagrammaticae.) Pauli Naeoceli De Officiis Libri Tres**

Opaliński, Łukasz

Amsterdami, 1668

Pars Capitis Tertia. Declaratur tertius rivus peccati, nempe Superbia vitæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46825](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46825)

di: eam verò dictabit parsimonia virtus: huic vitio opposita: de qua suo loco.

PARS CAPITIS TERTIA.

*Declaratur tertius rivus peccati, nempe
Superbia vitæ.*

*Definitur
Superbia
vitæ.*

*Sui ama-
ntem cu-
pidita-
tem.*

*Ejus ori-
go.*

*Et mate-
ria tri-
plex.*

*A Corpo-
re Fero-
cia.*

POST detectam, corporis, & (ut ita vocem) fortunæ, diram cupidinem; Superest: ut animi *φιλαυτην ἐπιθυμίαν* excutiam. Concupiscentiam nempe sui, quæ est *superbia*: quæ definiiri puto commodè potest: *Ejus, quod est supra id, quod sumus, usurpatio.* Oritur, dum totum hoc, quod sumus, nos accepisse à Deo obliviscimur: aut certè, non ut oportuit, meminimus. Deinde, etsi accepisse cognoscimus: tamen tanquam ex merito, & debito datum. Postremò dum plus nobis attribuimus; quàm datum habeamus. *Quamvis verò, hanc Concupiscentiam, dixi, animi esse; tamen materies ejus, non ab illo tantùm est, sed à dotibus etiam corporis, ac fortunæ. Unde, à triplici hac materie, prodibit triplex animi elatio.*

Prima à Corpore: quam Ferociam voco: nempe viribus corporis fidentem elatumque animum. Sunt enim, qui nacti corpus vegetum, validum, laboris patiens, dum robur ejus respexere; facile induunt animum arrogantem: acres ac violentos Spiritus sumunt: acerbo fiunt ingenio: truces, feri,

feri, contemnunt infirmos: & deprimunt: *Quæ de-*
 cunctis terrori esse volunt: simulquè & in *scribitur.*
 altum efferuntur, & rabie efferantur. Gi-
 gantæa nempe proles: quos à staturæ ma-
 gnitudine, id est corporis viribus; famo-
 sos, potentes, nihil nisi bellum scientes,
 disciplinæ seu mansuetioris vitæ ignaros,
 Scriptura vocat: & quos Poëtæ *θεομαχες* fa- *Deum*
 ciunt. Ita nempe, superbia exinde orta, *oppu-*
 quanquam revera fragili nitatur funda- *gnantes.*
 mento; tamen plurimum extolli solet:
 dum audax, nihil ratione, sed vi tantum,
 ac impetu agit: & quantumvis ardua, alta-
 què, appetere, & adipisci, eousque conatur;
 donec seipsum perdat: & præcipitet.

Alterum Superbiæ genus, à *rebus ex-*
 ternis ortum, vocabo *Fastum*. Nempe ex *externis*
Fastus.
affluentia earum, vanæ gloriæ vento infla-
tam mentem. Porrò, inter externa numero:
 non solum opes, nobilitatem, potentiam,
 cæteraque infra animum; sed etiam natu-
 rales ejus facultates. Pertinet namque ad
 fortunam: quidquid forte nascendi contin-
 git: & totum id, velut externum est, quo
 hominibus apparemus, & videmur. Unde *Qui du-*
 duplex erit, velut dos, fastuosæ elationis: *plex.*

Affluentia nempe mundanæ felicitatis:
 & *excellencia naturalium animi facultatum.*
 Primùm, cùm insanum vulgus adeo æsti-
 met; ut propterea, Sectatores, & turbam
 famulantium, venerantium, blandientium,

*A Fortu-
na factus
ad osten-
tationem.*

*A dotibus
ingenij,
judicio
arro-
gans.*

*Vnde aut
Philari-
shia.*

*Aut Phi-
losofia.
Dei ne-
scia di-
sciplina.*

*Aut Philo-
sopia.*

promptè exhibeat; facit: ut animus, inani
plausu illusus, sui obliviscatur: extra se to-
tus exeat: se totum vanitati aptet: & ac-
commodet: & ab interna ista, & inani; fen-
su, verbis, actione, ad ostentationem,
pompan, typhum se componat: quod
mimicè prorsus, & Histrionum instar, fa-
stuosi isti exercere solent. *Alterum*, dum
nempe; *Memoria & Intellectus solito obtigit
felicior*: & deinde studio acquisita doctrina,
& scientia, animum occupavit: & quæ po-
tissimum cum vanè ostentat, longè pro-
vehit, opinione inficit, (*quippe quidvis
struendi & destruendi artifex*) *eloquentia*:
si istarum, inquam, dotum præstantiam,
quispiam sortitus est, facile *arrogantiam
judicii sumit: ac usurpat*. Arrogans verò
hocce judicium, si ad actionem se accin-
gat; è contemptu aliorum, quibus præcel-
lere se censet; alta concupiscit: & sæpè
ambit: fiuntque *tales in Repub; imperii im-
patientes: & seditiosi*: si in cognitione veri
ponit operam; *aut in Philosophiam labitur,
aut in hæresim*. Philosophiam intelligo:
quæ rationis propriæ tantum viribus con-
stat: & nititur: prout fuit vetus illa, *ἄθεος
διδασκαλία*, religionis contemptrix, & Dei
aut penitus oblita, aut tanquam per in-
fomnium memor: ipsa verò, adeò plena
inanis & insanæ fiduciæ: ut diceret, Sa-
pientem Deo parem. *Hæresis* verò est, quæ
scien-

ſcientia inflata, auctoritatem receptæ & constitutæ doctrinæ, ſpernit: iudicio proprio eligens dogmata, eorumque cenſuram arroganter exercens. Ita utraque hæc, aut contemnit fidem; & irridet: aut dum ad ſuum captum aptat; tollit. Iam verò *à voluntatis etiam facultate fastus oritur.* Quibusdam enim, ab indole meliori, est moderatio affectuum: & placida animi tranquillitas: exinde verò ad officia virtutum, velut congenita quædam propensio. Naturâ videntur boni, ſi ad vitia non multum proni. Et videntur sæpè magis, quàm ſunt: unde provenit, ſuavis & blanda *φιλαυλία*: & dum in ſe confidunt, tanquam juſti, profectus incuria: & ex omnibus iſtis, interitus veræ Probitatis.

Sed tertium, & pernicioſiſſimum elationis genus eſt: quod ab in teriori animo, & ut loquimur, *Spiritu producitur.* Deus enim Spiritus eſt: ideoque vult adorari in Spiritu & veritate. Si itaque quiſpiam, ſubactò corpore & fortuna, animum depuravit; id eſt, in Spiritum vertit; illum verò *ad ſe mirandum, ſibi què complacendum convertit;* & à Deo hoc ipſo avertit; is Deum Spiritu oppugnat: fit ei injurius, quippe donis & auxiliis ejus fultus, eum aſpernatur: & à ſe removet. Ideoque quod acceperat amittit: & turpi lapſu perit. Hæc *est, vera propriequè dicta Superbia:* ab hac

initium accepit peccatum. Nam, & rebellis ille Spiritus, aliter quàm Spiritu ornato gratiâ, & gloriâ, superbire, & velle æquari Deo non potuit: & homo, re Spirituali nempe cognitione illectus est: per quam fieret sicut Deus. Itaque *Ferocia, & Fastus, velut coram hominibus Deo maxime adversa.* fiunt: *superbia* propriè in conspectu Dei: qui ei resistere, id est, quodammodo se ab illa avertere dicitur: & humilia respicere in terrâ & in cœlo. Hæ sunt partes *Superbiae, à corpore, à rebus externis, & ab animo ortæ.*

Vitia eius dum pauper est.

Cæterùm *materies* eorum, aut plenè, & ad votum, non habetur; aut habetur. Si primum; oriuntur *vitia pauperis superbi.* Nempe studemus *Iactantiâ* aliis imponere: deinde satagimus, augere *ambitione*: contendimus *per æmulationem*: in victoriâ *contumeliâ* utimur: si vincamur; *invidiâ.*

Vitia eius dum abundat

Si alterum; mirum prorsus est quantum felicitate corrumpamur. *Fortunata enim Ferocia, tota in belluinam naturam mutatur: cuncta vi ac violentiâ agit: hinc cædes, bella, id est, populorum latrocinia: & illud occisarum gentium grande scelus. Fastus compos felicitatis mundanæ, mentis imponit: gloriæ vento abripitur: & eò vesanix devenit; ut per illum, portenta hominum, se Deos, non dici tantùm juberent; sed etiam coli. Magnis deinde animi dotibus infla-*

inflatus; impius est: fanaticus: blasphemus: professus hostis Dei: famulus & cooperator Dæmonis. E quo *Apostatae*, *Seductores*, & *Hæresiarchæ*, quorum proprius character est, ut sint filii perditionis: nam se perdunt, & alios. Denique ab animo interiori, & puritate Spiritus, orta superbia, illuditur variè à Dæmone: mutato in Angelum lucis. Primùm dulcedine inani fruitionis: tum sæpè extasi: raptu: & falsâ gloriâ, animæ, in corpus etiam per miros effectus defluente. Unde *suboritur complacentia: amissio gratiæ: & damnationis præcipitium.*

Sat puto aperui causas: partes: malaque ^{Remedium} Superbiæ. *Remedium* adversus immane ^{ejus} hoc, & maximè inimicum Deo vitium, ^{notitia} unicum esse existimo: nempe *sui ipsius* ^{sui.} *notitiam.* Quod etsi vetus quoque Philosophia vidit; & velut oraculum agnovit; attamen nec plenè intellexit: nec implevit. Notitiam enim sui, seu à corpore fragili, seu ab externis adeo viribus, ad depri-
mendam superbiam, idoneam; facile agnovit: & meritò exinde *σωφρονεῖν* præ-
cepit: sed cùm ad animum venit; admiratione ejus abreptâ, tota in fastum evanuit. ^{Temperanter} Atqui undique, ad omnem nos modestiam, non duci tantùm, sed etiam compelli, ^{agere.} manifestum est. Ferocia enim, ut altos ^{A corpore} ponat Spiritus; vel invita à corporis fra-
^{fragili}

gilitate adigitur : cujus non vigor tantum, sed vita etiam facillimè interit. Vita, inquam, halitus tenuis : brevi tempore suapte extinguendus : quem supprimit sæpè, levi causâ morbus : quem eripere potest, quidquid tandem est : Nam ortus illi unus, exitus innumeri. Porrò si illa tam instabilis, cur homo firmitate corporis superbiat, ejusque virium operâ, tam alta moliri conetur ? Itaque ab hac sui parte, nosce te : & non ad vim corporis animum apta (quod est proprium Ferociæ :) sed ad vim animi corpus redige : exerce : doma : & quandoque libens impende : quæ est, ut ostendam in parte, fortitudo. Ista

*Avilitate
rerum
externarum
contra Fastum.*

funt, quæ Ferociam tollunt. Ad exuendum verò Fastum, ducit ; Primò, rerum quæ extra nos, vilis conditio : & par illis æstimatio. Quam superiùs cùm fatis demonstraverim ; superfluum est repetere. Certè exinde extolli, tam insanum est ; quàm commodatâ ad tempus *alienâ veste, vel comico ornatu, aut personâ superbire.* Ducit eòdem ; *naturalium animi facultatum imbecillitas* : quarum tenebras, hallucinationem, miseriam, quando non experimur ? *In memoria ; ecce confusa phantasmatum multiplicitas est : in intellectu erronea opinio : in voluntate inordinatus amor :* quæ nisi in nobis videmus continuò ; valde ignari nostri sumus. Itaque ut id agnoscamus,

scamus, & se nosse decet. Postremò, *Ab ani-
mi insta-
bilitate
contra su-
perbiam*
eadem sui notitia, etiam ab *interiori animo,*
vetat, extolli, ac superbire. Quamvis
enim eximius ille est; tamen *quantus
quantus est, ab alio est:* & ipse per se nihil.
Quamvis superemineat; tamen Deo com-
paratus, pusillus. Quamvis denique *vir-
tute, & gratia pulcher,* tamen à se *fœdari
facilis,* & ni Divino *sustineretur auxilio,*
continuò culpâ turpis. Hæc tria probè ex- *Qua cū-
sta hu-
miliari
cogunt.*
pendentem, humiliari coram Deo neces-
se est. Quis enim de alieno, minuto, &
corrupto superbiat? Itaque verâ animi no-
titiâ, ad omnem modestiam flectamur.
Quod *non abjectionis est, sed roboris ac fir-
mitatis.* Id enim verè est sibi dominari:
seque majorem effici: quod summum
fortitudinis opus esse, cum de illa agam,
demonstrabo.

C A P U T I I.

De Regimine Commotionum: seu de
περπινείδεια: Altera Parte
P R O B I T A T I S.

Absolvi primum officium Probitalis.
Ordior alterum: nempe Regimen
Commotionum, id est, Affectuum:
Perturbationum: ac Passionum. De qui-
bus dicam quædam: paulo aliter, quàm
vulgus Philosophantium solet. Et pri-
mùm ostendam istas Commotiones esse:
&